

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi

MESLEKİ EĞİTİMDE KALİTE ODAKLI DÖNÜŞÜM: MÜFREDAT REFORMLARI, DİJİTALLEŞME VE SEKTÖREL İŞ BİRLİKLERİ

Cemil GÜNDÜZ¹

Hanifi KARAÇINAR²

Reşid ÇİĞDEM³

Zeynep DENK ORAK⁴

(Gönderilme/Received 02.03.2025 Kabul/Accepted 28.05.2025)

Araştırma Makalesi/Research Article

ÖZET

Bu çalışma, mesleki eğitimin dönüşüm sürecini, kalite odaklı müfredat güncellemeleri ve üniversite-sektör iş birliği bağlamında ele almaktadır. Araştırmada, Niksar Meslek Yüksekokulu tarafından düzenlenen Mesleki Eğitim Çalıştayı'nda oluşturulan raporlar temel veri kaynağı olarak kullanılmış ve tematik analiz ile içerik analizi yöntemleri uygulanmıştır. Çalıştayda öne çıkan konular arasında müfredat reformları, sektörle iş birliği modelleri ve dijitalleşme süreçleri bulunmaktadır. Bulgular, sektör-üniversite iş birliğinin güçlendirilmesi, uygulamalı eğitim fırsatlarının artırılması ve dijital becerilerin müfredata entegre edilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle Almanya, İsviçre ve Finlandiya'daki modeller, Türkiye için önemli bir referans noktasıdır. Dijitalleşme, yapay zekâ destekli öğrenme sistemleri ve hibrit eğitim modelleri, mesleki eğitimin geleceğinde kritik bir rol oynayacaktır. Çalışmanın sonuçları, mesleki eğitimin küresel dönüşüm sürecinde kaliteyi artırmak için müfredat reformlarının, sektörle iş birliklerinin ve dijitalleşme süreçlerinin bütünsel olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Türkiye'nin, uluslararası iyi uygulama örneklerinden yararlanarak ve sektör ile güçlü iş birlikleri geliştirerek mesleki eğitimde rekabet gücünü artırması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, müfredat reformu, sektörle iş birliği, dijitalleşme, endüstri 4.0, yenilikçi eğitim modelleri

¹ Doçent, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Niksar Meslek Yüksekokulu, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü/Turizm ve Otel İşletmeciliği Pr., Tokat, Türkiye, cemil.gunduz@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0222-2497.

² Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Niksar Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü/Halkla İlişkiler ve Tanıtım Pr., Tokat, Türkiye, hanifi.karacinar@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2193-2002.

³ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Niksar Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü/Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Pr., Tokat, Türkiye, resid.cigdem@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5974-6267.

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Niksar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü/Bankacılık ve Sigortacılık Pr., Tokat, Türkiye, zeynep.denk@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1558-3232.

QUALITY-ORIENTED TRANSFORMATION IN VOCATIONAL EDUCATION: CURRICULUM REFORMS, DIGITALISATION, AND INDUSTRY PARTNERSHIPS

ABSTRACT

This study examines the transformation of vocational education, focusing on quality-driven curriculum updates and university-industry collaboration. The research is based on reports from the Vocational Education Workshop organised by Niksar Vocational School, analysed using thematic and content analysis methods. Key topics highlighted in the workshop include curriculum reforms, sector collaboration models, and digitalisation processes. Findings indicate the need to strengthen university-sector partnerships, expand practical training opportunities, and integrate digital skills into curricula. The models implemented in Germany, Switzerland, and Finland serve as significant references for Turkey. Additionally, digitalisation, artificial intelligence-based learning systems, and hybrid education models are expected to play a crucial role in the future of vocational education. The study concludes that curriculum reforms, industry partnerships, and digital transformation should be addressed in an integrated manner to enhance the quality of vocational education globally. It is recommended that Turkey draws insights from successful international practices and fosters stronger collaborations with sector to improve its vocational education system and increase its competitiveness.

Keywords: Vocational education, curriculum reform, sector collaboration, digitalisation, sector 4.0, innovative education models

GİRİŞ

Mesleki eğitim, ekonomik kalkınmanın temel taşlarından biri olarak, nitelikli iş gücü yetiştirmede kritik bir rol oynamaktadır (Astuti, Agustino & Budiati, 2025). Ancak, küresel ölçekte iş gücü piyasalarının hızla değişen dinamikleri, mesleki eğitim sistemlerinin güncellenmesini ve sektörle daha fazla entegre hale getirilmesini zorunlu kılmaktadır (Mazlan vd., 2025). Bu durum, mesleki eğitimin sürekli olarak güncellenmesi ve iş dünyasının taleplerine uyum sağlaması gerektiğini göstermektedir.

Günümüzde mesleki eğitim sistemleri, üç temel sorunla karşı karşıyadır: (i) müfredatın sektör ihtiyaçlarına yeterince yanıt verememesi, (ii) uygulamalı eğitimin yetersizliği ve (iii) iş dünyası ile akademik kurumlar arasındaki iş birliği eksikliği (Büyükaslan & Mavnacıoğlu, 2017). Geleneksel eğitim sistemlerinde müfredatlar uzun vadeli planlara dayalı olarak hazırlandığı için, sanayide ve hizmet sektörlerinde yaşanan dijitalleşme, yapay zekâ ve otomasyon gibi teknolojik gelişmelere adapte olamamaktadır (Kamau, Mwangi & Waiganjo, 2025). Bu nedenle, mesleki eğitim sistemlerinin esnek ve yenilikçi yapılarla desteklenmesi, dijital dönüşüme uyum sağlaması gerekmektedir.

Bununla birlikte, iş dünyası ile akademik kurumlar arasındaki uyumsuzluk, öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdam edilebilirliğini doğrudan etkilemektedir (Abubakar & Onasanya, 2025). Türkiye’de yapılan çalışmalarda da mesleki eğitim mezunlarının iş gücü piyasasına tam olarak adapte olamaması, iş dünyasının beklentileriyle akademik eğitim arasında büyük bir boşluk bulunduğunu göstermektedir (Özer, 2021). Örneğin, Türkiye’de mesleki eğitim sistemine yönelik yapılan Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi çalışması, mesleki eğitimin nitelikli iş gücü yetiştirmedeki rolünün güçlendirilmesi için okul-sektör iş birliğinin artırılması gerektiğini ortaya koymuştur (Eğitim Reformu Girişimi, 2017). Bu durum, mesleki eğitim programlarının sektör beklentilerine uygun şekilde yeniden yapılandırılmasının kaçınılmaz olduğunu ortaya koymaktadır.

Literatürde yapılan çalışmalar, mesleki eğitimin kalitesinin artırılması için sektörle iş birliği temelli müfredat reformlarının uygulanması gerektiğini göstermektedir (Singh & Verma, 2025). Almanya, İsviçre ve Finlandiya gibi ülkelerde başarıyla uygulanan Dual System modelinde, öğrenciler hem akademik eğitimi hem de sahada uygulamalı eğitimi birlikte alarak iş dünyasına daha hazır hale gelmektedir (Astuti vd., 2025). Türkiye’de de sanayi ve hizmet sektörleri ile iş birliği içinde geliştirilen mesleki eğitim modelleri, kaliteyi artırma açısından önemli bir adım olarak görülmektedir (Özer, 2018). Ancak, mevcut uygulamalarda iş dünyasının eğitim sürecine yeterince entegre edilmemesi, bu tür modellerin başarısını sınırlandırmaktadır (Büyükaslan & Mavnacıoğlu, 2017). Dolayısıyla, Türkiye’de mesleki eğitimi güçlendirmek için başarılı uluslararası modellerden yararlanılarak iş dünyasıyla daha entegre eğitim sistemlerinin oluşturulması gerekmektedir.

Mezunların iş gücü piyasasında rekabet edebilirliğini artırmak için mesleki eğitim sisteminde köklü değişikliklere gidilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Butler & Martinez Yarza, 2025). Bu bağlamda, birçok akademik çalışma, uygulamalı eğitimin artırılmasını ve işverenlerin eğitim sürecinde daha aktif rol almasını önermektedir (So’od vd., 2025). Türkiye’de yapılan bir araştırma, iş dünyasının beklentileri doğrultusunda meslek yüksekokullarında verilen ders içeriklerinin sanayi ve hizmet sektörü temsilcilerinin katkılarıyla şekillendirilmesinin, öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdam oranlarını artırabileceğini göstermektedir (Akıncı, 2015). Bu bulgular, mesleki eğitim sisteminin sektör ile daha yakın ilişkiler kurarak öğrencilere iş hayatında ihtiyaç duyacakları yetkinlikleri kazandıracak şekilde revize edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, meslek yüksekokullarında gerçekleştirilen bir mesleki eğitim çalıştayının çıktılarının analiz edilmesiyle, müfredat reformları, sektörle iş birliği ve eğitim kalitesinin artırılması konularına ışık tutmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel hedefi, iş dünyasının beklentileri ile mesleki eğitim sisteminin nasıl daha iyi entegre edilebileceğini belirlemek ve meslek yüksekokullarında uygulanabilecek model önerileri geliştirmektir. Literatürdeki mevcut araştırmalarla birlikte değerlendirildiğinde, bu çalışma mesleki eğitimin geleceğine yönelik kapsamlı bir analiz sunmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, mesleki eğitimin kalite odaklı dönüşümüne yönelik somut öneriler geliştirmek ve uygulamaya dönük yol haritaları sunmak amacı taşımaktadır.

LİTERATÜR

Mesleki eğitimde kalite ve müfredat güncellemeleri

Mesleki eğitim, sanayi ve hizmet sektörlerinin dinamik taleplerine yanıt verebilen nitelikli iş gücü yetiştirme kapasitesiyle ekonomik kalkınmanın temel unsurlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Popov, Wolhuter & Almeida, 2024). Günümüz küresel ekonomisinde mesleki eğitimin niteliğinin artırılması, yalnızca teknik becerilerin kazandırılmasıyla sınırlı kalmayıp, eğitim-iş gücü piyasası entegrasyonunun sağlanması, müfredatların sektörle uyumlu hale getirilmesi ve uygulamalı eğitimin güçlendirilmesi gibi kapsamlı reformları içermektedir (So'od vd., 2025). Bu doğrultuda, gelişmiş ülkeler mesleki eğitimin etkinliğini artırmaya yönelik reformları hayata geçirirken, gelişmekte olan ülkelerde bu sürecin daha yavaş ilerlediği ve belirli yapısal eksikliklerin devam ettiği gözlemlenmektedir (Kamau, Mwangi & Waiganjo, 2025). Bu durum, mesleki eğitimin kalitesini artırmaya yönelik küresel ölçekli reformların incelenmesini ve Türkiye'deki mevcut durumun değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde mesleki eğitimin niteliğini artırmaya yönelik reformlar, sektör-üniversite iş birliklerinin güçlendirilmesi, müfredatın sektör ihtiyaçlarına göre revize edilmesi ve iş temelli öğrenme yöntemlerinin yaygınlaştırılması çerçevesinde şekillenmektedir (Popov & Wolhuter, 2023). Özellikle Almanya, İsviçre ve Finlandiya gibi ülkelerde başarıyla uygulanan Dual System modeli, öğrencilerin akademik eğitimin yanı sıra iş başında eğitim almalarını sağlayarak mezuniyet sonrası istihdam süreçlerini hızlandırmaktadır (Berberoglu vd., 2024). Avrupa Birliği'nin European Qualifications Framework (EQF) gibi girişimleri, eğitim sistemleri arasında

standardizasyon sağlarken, bireylerin uluslararası iş gücü piyasasında daha rekabetçi hale gelmesine olanak tanımaktadır (Popov vd., 2024). Benzer şekilde, Asya-Pasifik bölgesinde Singapur ve Güney Kore gibi ülkeler, iş dünyası ile eğitim kurumları arasındaki entegrasyonu güçlendiren modüler eğitim programlarını benimseyerek mesleki eğitimin güncelliğini korumasını sağlamaktadır (Kamau vd., 2025).

Küreselleşmenin etkisiyle hızla yayılan ekonomik krizler, birçok ülkede genç işsizlik oranlarının artmasına neden olmuş ve iş gücü piyasasına yönelik politikaların önemini artırmıştır. Bu süreçte, bazı ülkeler genç işsizlik oranlarını düşürmeyi başarırken, bazı ülkelerde ise bu oranların artmaya devam ettiği gözlemlenmiştir. Bu farklı eğilimlerin en önemli nedenlerinden biri olarak ulusal eğitim sistemleri arasındaki yapısal farklılıklar gösterilmektedir (Bolli vd., 2021). İş gücü piyasasında arz-talep dengesinin sağlanabilmesi için eğitim sistemlerinin, gençlere piyasanın ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırması gerekmektedir. İnsan sermayesi, iş gücü piyasasının iyileştirilmesinde kritik bir kaynak olarak görülmekte olup, mesleki eğitim aracılığıyla bireylere nitelikli iş gücü becerilerinin kazandırılması, sürdürülebilir ekonomik kalkınma açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim işyeri eğitimini içeren programların hem okulda hem de işyerinde entegre bir şekilde uygulanmasının, eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki kurumsal bağı güçlendirdiği ve nitelikli insan kaynağı sağlamada başarılı olduğu görülmektedir (Bolli vd., 2021).

Öte yandan, sanayi devriminden itibaren uygulanan geleneksel mesleki eğitim yaklaşımlarının, Endüstri 4.0 ve yapay zekâ destekli otomasyon sistemleri gibi teknolojik gelişmelere ayak uydurmakta zorlandığı ifade edilmektedir (So'od vd., 2025). OECD'nin 2022 yılında yayımladığı rapora göre, mesleki eğitimin etkinliğini artırmak amacıyla dijital beceriler, büyük veri analitiği, robotik ve siber güvenlik gibi alanlara yönelik eğitim modüllerinin müfredata entegre edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (OECD, 2022). Ancak birçok ülkede, mesleki eğitim programları hâlâ geleneksel teknik beceriler üzerine inşa edilmekte olup, dijital dönüşümün gerektirdiği bilgi ve yetkinlikler öğrencilere yeterince kazandırılmamaktadır (Ogunleye, 2025). Bu eksiklik, mesleki eğitim mezunlarının istihdam edilebilirliğini olumsuz yönde etkileyerek iş gücü piyasasında arz-talep dengesizliğine yol açmaktadır.

Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, mesleki eğitimin nitelik açısından yeniden yapılandırılması gerektiği çeşitli ulusal politika belgelerinde vurgulanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan 2023 Eğitim Vizyonu belgesi, mesleki eğitim ile sektörler

arasındaki uyumun güçlendirilmesini hedefleyen reformları içermektedir (MEB, 2019). Ancak, Türkiye’de uygulamaya konulan politikaların sektörel beklentilere tam anlamıyla yanıt veremediği ve eğitim sisteminin revizyonunun yetersiz kaldığı görülmektedir (Özer, 2021). Nitekim Türkiye’de mesleki eğitime yönelik yapılan araştırmalar, müfredat reformlarının güncel piyasa koşullarına tam olarak uyarlanamadığını, uygulamalı eğitim fırsatlarının sınırlı kaldığını ve sektör ile akademi arasındaki iş birliği mekanizmalarının gelişmiş ülkelerde olduğu kadar etkin işletilmediğini ortaya koymaktadır (Büyükaslan & Mavnacıoğlu, 2017).

Türkiye’de mesleki eğitimin daha etkin hale getirilmesi için öncelikle müfredatın sektör ihtiyaçlarına göre daha dinamik bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, mesleki eğitim programlarının özel sektör temsilcileri ile ortaklaşa hazırlanması, öğrencilerin daha işlevsel beceriler kazanmasını sağlayacaktır (ERG, 2017). Ayrıca, iş temelli öğrenme modellerinin yaygınlaştırılması ve staj programlarının zorunlu hale getirilmesi, öğrencilerin iş gücü piyasasına geçiş süreçlerini hızlandıracaktır (Özer, 2021). Türkiye’de Teknolojik Meslek Liseleri gibi pilot projeler geliştirilmiş olsa da, bu projelerin yaygınlaştırılması ve dijital beceri temelli eğitim müfredatlarının güçlendirilmesi gerekmektedir (MEB, 2019).

Sonuç olarak, mesleki eğitimin kalitesini artırmak için Türkiye’de sektör-üniversite iş birliğini güçlendiren yeni modellerin geliştirilmesi, dijital becerilere odaklanan müfredat reformlarının uygulanması ve uygulamalı eğitimin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Küresel eğilimler incelendiğinde, mesleki eğitimin dönüşümüne yönelik en başarılı uygulamaların, esnek müfredatlar, sanayi destekli eğitim programları ve dijital dönüşüm odaklı pedagojik modeller çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Türkiye’nin mesleki eğitim sisteminde bu reformları hayata geçirmesi, nitelikli iş gücünün artırılmasına ve ekonomik büyüme sürecinin hızlandırılmasına önemli katkılar sunacaktır.

Sektörle iş birliği modelleri: Üniversite-Sektör entegrasyonu ve uygulamalı eğitim yaklaşımları

Mesleki eğitim sistemlerinin temel amacı, bireyleri iş gücü piyasasına entegre etmek ve sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü yetiştirmektir (Qi & Feng, 2025). Ancak, hızla değişen sektör dinamikleri ve dijital dönüşüm, geleneksel mesleki eğitim yaklaşımlarının yetersiz kalmasına neden olmaktadır (Thompson, Spotswood & Booth, 2024). Bu bağlamda, üniversite-sektör iş birlikleri hem öğrencilerin iş dünyasına adaptasyonunu kolaylaştırmakta hem de

sektörlerin eğitim sürecine aktif katılımını sağlayarak mesleki eğitimin kalitesini artırmaktadır (Seifi, Ahmadi & Moazzami, 2024).

Gelişmiş ülkelerde, sektör ve akademi iş birliği Dual System gibi entegre modellerle desteklenmektedir. Almanya, İsviçre ve Finlandiya gibi ülkelerde uygulanan bu sistemlerde, öğrenciler eğitimlerinin bir bölümünü iş yerlerinde uygulamalı olarak almakta ve böylece mezuniyet sonrası iş dünyasına hazır bireyler haline gelmektedir (Qi & Feng, 2025). Almanya’da sektör-üniversite iş birliği, özel sektörün doğrudan eğitim sürecine finansal ve içeriksel katkı sağlamasıyla desteklenmekte olup, öğrenciler eğitim süresince maaşlı stajyer olarak istihdam edilmektedir (Thompson vd., 2024). İsviçre’de ise mesleki eğitim programlarının büyük bir bölümü çıraklık sistemine dayalıdır ve öğrencilerin yaklaşık %70’i eğitimlerinin bir kısmını doğrudan işletmelerde geçirmektedir (Seifi vd., 2024). Finlandiya’da ise sanayi ile ortak yürütülen modüler müfredatlar sayesinde, öğrenciler belirli sektörlerde uzmanlaşma imkânı bulmakta ve iş gücü piyasasında daha avantajlı hale gelmektedir (Qi & Feng, 2025).

Sektör ve üniversiteler arasındaki iş birliğinin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için müfredat reformları, ortak araştırma projeleri ve uygulamalı eğitim fırsatlarının artırılması gerekmektedir (Thompson vd., 2024). Yapılan çalışmalar, iş dünyasının doğrudan eğitim süreçlerine katılım gösterdiği mesleki eğitim programlarında mezunların istihdam oranlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Qi & Feng, 2025). Bu noktada, sektör temsilcileri ile eğitim kurumları arasında düzenli toplantılar, sektör destekli eğitim modülleri ve ortak beceri geliştirme programları gibi uygulamalar kritik bir rol oynamaktadır (Seifi vd., 2024).

Türkiye’de ise mesleki eğitimde sektörel iş birliği, gelişmiş ülkelere kıyasla henüz yeterli düzeye ulaşmamış durumdadır. Meslek yüksekokulları ve mesleki eğitim kurumları, sektörün güncel taleplerine hızlı bir şekilde uyum sağlayamamakta, bu da mezunların iş dünyasına adaptasyonunu zorlaştırmaktadır (Özer, 2021). Yapılan araştırmalar, Türkiye’de meslek eğitimi alan öğrencilerin %60’ının staj süreçlerinde yeterli sektörel deneyim kazanamadığını göstermektedir (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2017). Türkiye’de yürütülen Organize Sanayi Bölgesi Meslek Okulları ve Teknolojik Meslek Liseleri gibi projeler, sektör ile daha güçlü iş birlikleri kurulmasını amaçlasa da, bu projelerin ülke genelinde yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir hale getirilmesi gerekmektedir (MEB, 2019).

Türkiye’de mesleki eğitimin güçlendirilmesi ve sektörle iş birliklerinin artırılması için önerilen başlıca stratejiler şunlardır:

- **Sektör Temelli Müfredat Reformları:** Türkiye’de bu stratejiye yönelik çeşitli girişimler bulunmakla birlikte, henüz sistematik ve ülke genelinde yaygınlaşmış bir uygulama düzeyine ulaşılmış değildir. Özellikle Mesleki Eğitimde İşbirliği Protokolleri kapsamında bazı organize sanayi bölgelerinde sektör temsilcileriyle birlikte müfredat güncellemeleri yapılmaya başlanmıştır. Ancak bu uygulamalar hâlen sınırlı sayıda kurumda geçerli olup, öneri düzeyindedir ve yaygınlaştırılması gerekmektedir (Qi & Feng, 2025).

- **Uygulamalı Eğitim Olanaklarının Artırılması:** Türkiye’de meslek liselerinde ve meslek yüksekokullarında zorunlu staj uygulamaları bulunmaktadır; ancak bu uygulamalar çoğu zaman süresel olarak yetersiz kalmakta ve öğrencilere yeterli sektörel deneyim kazandırmamaktadır. Mevcut uygulamalar, çoğunlukla gözlem temellidir ve üretime aktif katılım sınırlıdır. Dolayısıyla bu strateji kısmen uygulanmakta olup, etkisinin artırılması için geliştirme önerisi olarak öne çıkmaktadır (Seifi vd., 2024).

- **Sektör ile Ortak Sertifikasyon Programları:** Bu strateji, hâlihazırda Türkiye’de önemli ölçüde eksik kalan bir alandır. Bazı özel sektör girişimleriyle iş birliği içinde yürütülen sertifikasyon programları bulunsa da, bu uygulamalar genel eğitim sistemine entegre edilmemiştir. Ulusal Yeterlilik Sistemi kapsamında bazı mesleklerde Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunlu hâle getirilmişse de, sektör ile doğrudan bağlantılı ve işverenler tarafından tanınan yaygın sertifikasyon modelleri henüz öneri aşamasındadır ve uygulamada sınırlıdır (Thompson vd., 2024).

Bu stratejiler, Türkiye’de sınırlı ölçüde uygulamaya geçmiş olmakla birlikte, genel olarak öneri niteliğindedir ve mesleki eğitimin daha etkili, sürdürülebilir ve sektör odaklı hale gelmesi için kapsamlı bir şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yalnızca mevcut uygulamaların iyileştirilmesi değil, aynı zamanda kurumsal düzeyde kalıcı mekanizmaların kurulması da kritik öneme sahiptir.

Dijitalleşme ve yenilikçi eğitim modelleri

Dijital dönüşüm, mesleki eğitim sistemlerinin geleneksel yapılarını değiştirerek yeni nesil teknolojilerle entegre olmasını zorunlu hale getirmiştir (Makhachashvili & Semenist, 2024). Endüstri 4.0, yapay zekâ, otomasyon, büyük veri analitiği ve nesnelerin interneti (IoT) gibi

teknolojik gelişmeler, mesleki eğitimde hem içerik hem de yöntem açısından köklü değişiklikler yaratmaktadır (Becker & Dreher, 2024). Küresel ekonomide rekabet gücünü artırmak isteyen ülkeler, mesleki eğitimi bu dönüşüme uyarlayarak, sektör ile eğitim arasındaki entegrasyonu güçlendirmektedir (Wiguna & Mutiarasani, 2024). Türkiye'de de son yıllarda mesleki eğitimin dijitalleşmesine yönelik çeşitli reformlar hayata geçirilmiş, ancak uygulama noktasında bazı zorluklarla karşılaşmıştır (Aytaç, 2022).

Dijital dönüşüm, mesleki eğitim müfredatlarının Endüstri 4.0'ın gerektirdiği yeni becerilere uyumlu hâle getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda geliştirilen Sanayi 4.0 odaklı eğitim programları, öğrencilere otomasyon sistemlerini yönetme, büyük veri analizi yapma ve yapay zekâ tabanlı süreçleri optimize etme gibi yetkinlikler kazandırmayı hedeflemektedir (Makhachashvili & Semenist, 2024). Almanya ve İsviçre'de uygulanan dijital ikiz (digital twin) ve sanal gerçeklik (VR) destekli eğitim simülasyonları, öğrencilerin teorik bilgileri uygulamalı deneyimlerle pekiştirmesini sağlayarak iş dünyasına adaptasyonlarını hızlandırmaktadır. Dijital dönüşüm yalnızca eğitimle sınırlı kalmayıp; turizm, hizmet ve kamu yönetimi gibi farklı sektörlerde de büyük veri, yapay zekâ ve akıllı sistemler aracılığıyla kapsamlı değişimlere yol açmaktadır. Bu bağlamda Gündüz (2024), akıllı destinasyon yönetimi çerçevesinde yapay zekâ ve veri temelli karar alma mekanizmalarının, sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek açısından stratejik önem taşıdığını ortaya koymakta; benzer yaklaşımların mesleki eğitim sistemine entegrasyonunun da dijital dönüşüm sürecini destekleyeceğini vurgulamaktadır. Türkiye'de ise sektöre entegre dijital eğitim modelleri henüz gelişim aşamasındadır ve bu modellerin yaygınlaştırılması, dijital becerilerin eğitim politikalarına sistematik biçimde entegre edilmesiyle mümkün olacaktır (Gürbüz, 2022).

Mesleki eğitimde yapay zekâ destekli öğrenme platformları, bireyselleştirilmiş eğitim içerikleri sunarak öğrencilerin öğrenme süreçlerini optimize etmelerine ve kendi yetkinlikleri doğrultusunda gelişim göstermelerine olanak tanımaktadır (Wiguna & Mutiarasani, 2024). Öğrenci performans verilerinin analiz edilerek kişiselleştirilmiş öğrenme yollarının oluşturulması, bireylerin mesleki gelişim süreçlerini hızlandırmakta ve iş dünyasının talep ettiği becerileri edinmelerine katkı sağlamaktadır (Becker & Dreher, 2024). Bu bağlamda, dijitalleşme ve yeni nesil teknolojilerin lojistik ve taşımacılık gibi farklı sektörlerde eğitim süreçlerini nasıl dönüştürdüğüne dair yapılan araştırmalar, benzer dijital dönüşümün mesleki eğitim sistemlerine de entegre

edilmesinin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir (Popkova vd., 2021). Nitekim yapay zekânın kişiselleştirilmiş eğitim içeriği sunma kapasitesi, özellikle turizm ve hizmet sektörü gibi uygulama alanlarında da başarıyla test edilmiş ve olumlu sonuçlar vermiştir (Gündüz, 2023). Türkiye’de yapılan çalışmalar ise, mesleki eğitim sisteminin daha esnek ve öğrenci merkezli hale getirilmesi gerektiğini ve bu dönüşümün gerçekleştirilmesinde yapay zekâ ile veri analitiğine dayalı öğrenme sistemlerinin yaygınlaştırılmasının kritik bir adım olduğunu ortaya koymaktadır (Toprak & Özyılmaz, 2023).

COVID-19 pandemisinin ardından uzaktan eğitim, hibrit öğrenme ve dijital sertifikasyon sistemleri, mesleki eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Hibrit öğrenme modelleri, öğrencilerin teorik bilgiyi çevrimiçi platformlardan edinmesini ve uygulamalı eğitimlerini yüz yüze gerçekleştirmelerini sağlayarak eğitimde esneklik ve erişilebilirlik ilkelerini güçlendirmektedir (Becker & Dreher, 2024). Türkiye’de yapılan araştırmalarda, dijital öğrenme modellerinin mesleki eğitim sistemine entegrasyonu konusunda çeşitli engeller olduğu tespit edilmiş, ancak bu engellerin aşılması halinde öğrenci başarısının ve sektöre adaptasyon hızının artacağı öngörülmüştür (Akdeniz & Akdeniz, 2024). Benzer şekilde, Rezaei vd. (2024) tarafından yürütülen çalışmada, COVID-19’un özellikle restoran ve hızlı servis gıda sektöründe faaliyet gösteren aile şirketlerinde bilgi paylaşımı dinamiklerini nasıl dönüştürdüğü analiz edilmiş; dijitalleşme süreçlerinin örgütsel uyum ve sürdürülebilirlik açısından belirleyici olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda, pandemi sonrası dijital dönüşümün yalnızca sektörler arası değil, eğitim sistemleri üzerinde de kalıcı etkiler bıraktığı görülmektedir.

Dijital sertifikasyon programları, bireylerin kendi kariyer hedeflerine uygun beceriler edinmelerine ve uluslararası geçerliliği olan sertifikalar elde etmelerine olanak tanımaktadır (Becker & Dreher, 2024). Özellikle Coursera, Udacity, edX ve FutureLearn gibi platformlar, mesleki eğitim alanında dijital sertifika programlarını yaygınlaştırarak, öğrencilere iş dünyasında rekabet avantajı sağlayan yetkinlikler kazandırmaktadır (Wiguna & Mutiarasani, 2024). Türkiye’de, uluslararası geçerliliği olan dijital sertifikaların mesleki eğitim süreçlerine entegrasyonu halen sınırlı olup, sektör destekli sertifikasyon modellerine yönelik politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Eraslan & Uysal, 2024).

Türkiye’de dijitalleşmeye yönelik mesleki eğitim reformları, özellikle Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yürütülen projelerle

desteklenmektedir (Özer, 2021). Teknolojik Meslek Liseleri ve Dijital Beceri Geliştirme Programları, mesleki eğitim öğrencilerinin Endüstri 4.0'a uyum sağlamalarını ve dijital yetkinlikler kazanmalarını hedeflemektedir (ERG, 2017). Ancak, dijital eğitim reformlarının sürdürülebilir hale getirilmesi için müfredat reformlarının daha geniş kapsamlı ve sektörle iş birliği içinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (MEB, 2019). Türkiye'de dijitalleşen mesleki eğitim süreçlerine yönelik öneriler şu şekildedir:

- Dijital Beceriler Müfredata Entegre Edilmelidir: Programlama, büyük veri analitiği ve yapay zekâ gibi konular mesleki eğitim müfredatına dâhil edilmelidir (Becker & Dreher, 2024).
- Hibrit Eğitim Modelleri Yaygınlaştırılmalıdır: Öğrencilerin esnek öğrenme süreçlerine dâhil olabilmesi için hibrit eğitim fırsatları artırılmalıdır (Wiguna & Mutiarasani, 2024).
- Dijital Sertifikasyon Programları Desteklenmelidir: Küresel geçerliliği olan dijital sertifikalar mesleki eğitim programlarına entegre edilmelidir (Makhachashvili & Semenist, 2024).

Sonuç olarak, dijitalleşme ve Endüstri 4.0 çağında mesleki eğitim programlarının yeniden şekillendirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Türkiye'nin bu dönüşüme adapte olabilmesi için sektör-üniversite iş birliğinin güçlendirilmesi, müfredatların dijital becerilerle güncellenmesi ve online eğitim platformlarının etkin kullanılması gerekmektedir. Küresel örnekler incelendiğinde, dijitalleşmeye yönelik eğitim reformlarının, istihdam edilebilirliği artıran ve öğrencilerin iş dünyasına daha hızlı entegre olmalarını sağlayan en önemli faktörlerden biri olduğu görülmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma, mesleki eğitimde kalite, müfredat reformları ve sektörle iş birliği modellerinin etkinliğini analiz etmek amacıyla nitel bir araştırma tasarımı benimseyerek yürütülmüştür. Çalışmanın temel veri kaynağı, Niksar Meslek Yüksekokulu tarafından düzenlenen Mesleki Eğitim Çalıştay'ında oluşturulan raporlardır. Bu bağlamda, çalıştay kapsamında elde edilen veriler içerik analizi ve tematik analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma, betimsel nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yapılandırılmış olup, çalıştay raporlarının sistematik olarak analiz edilmesi yoluyla mesleki eğitimin mevcut durumu ve geliştirilmesi gereken yönleri ortaya konmuştur.

Araştırmanın temel amacı, mesleki eğitimde müfredat reformlarının hangi boyutlarda ele alındığını, üniversite-sektör iş birliğinin eğitim süreçlerine nasıl yansıtıldığını, mesleki eğitimde dijitalleşme ve yenilikçi eğitim modellerinin uygulanabilirliğini incelemektir. Aynı zamanda, çalıştay raporlarında en çok vurgulanan temaların belirlenmesi ve bölümler arasındaki farklılıkların tespit edilmesi de araştırmanın odak noktalarından biridir. Bu doğrultuda, çalıştay verilerinin sistematik olarak analiz edilmesi ve temalar doğrultusunda kategorize edilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın veri kaynağını, sekiz farklı bölümden katılımcılar tarafından hazırlanan çalıştay sonuç raporları oluşturmaktadır. Çalıştayda, tamamına yakını üniversite mezunu olan; sektör temsilcileri, akademisyenler, meslek yüksekokulu yöneticileri ve öğrenciler yer almış olup, toplam 56 katılımcının görüşleri değerlendirilmiştir. Çalıştayda müfredat güncellemeleri, uygulamalı eğitim, sektör iş birliği ve dijital dönüşüm gibi konular ele alınmıştır. Katılımcılar tarafından oluşturulan raporlar, mesleki eğitimin güncel durumu ve gelecekteki gelişim alanları açısından önemli veriler sunmaktadır.

Veri toplama sürecinde, çalıştay raporları sistematik olarak incelenmiş ve analiz edilmiştir. İlk olarak, her bölüm tarafından hazırlanan çalıştay sonuç raporları toplanarak arşivlenmiştir. Daha sonra, veriler transkribe edilerek NVivo 12 yazılımı kullanılarak tematik kodlama yöntemi ile işlenmiştir. İçerik analizi sürecinde, raporlarda en sık tekrar eden ana temalar belirlenmiş ve sistematik olarak kategorize edilmiştir. Örüntü analizi yöntemi ile bölümler arasında ortak ve farklı vurgu yapılan temalar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu süreç, mesleki eğitimde kalite odaklı değişim alanlarını belirlemek ve üniversite-sektör iş birliği modellerinin etkisini ortaya koymak açısından kritik bir aşamadır.

Bu çalışmada nitel veri analizi yöntemleri kullanılmıştır. İlk olarak, tematik analiz yöntemi uygulanarak çalıştay raporları belirlenen kategorilere ayrılmış ve öne çıkan temalar sistematik olarak gruplandırılmıştır (Braun & Clarke, 2006). Daha sonra, içerik analizi çerçevesinde katılımcılar tarafından oluşturulan raporlardaki kelime frekansları ve tekrar eden kavramlar analiz edilerek en çok vurgulanan konular tespit edilmiştir (Krippendorff, 2018). Son olarak, örüntü analizi kullanılarak bölümler arasında benzerlikler ve farklılıklar incelenmiş, ortak çıkarımlar belirlenmiş ve görselleştirilmiştir (Patton, 2002).

Bu araştırmada, bulguların güvenilirliğini artırmak amacıyla çeşitli stratejiler uygulanmıştır. İlk olarak, üç aşamalı kodlama süreci yürütülmüş olup, araştırmacılar verileri bağımsız olarak kodlamış, ardından kodlar karşılaştırılmış ve ortak temalar belirlenmiştir. Üçgenleme yöntemi kullanılarak, çalıştay raporları literatürdeki benzer araştırmalar ile karşılaştırılmış ve bulguların geçerliliği test edilmiştir (Miles & Huberman, 1994). Ayrıca, kodlama sürecinin tamamlanmasının ardından, mesleki eğitim alanında uzman üç akademisyene danışılarak yorumların doğruluğu değerlendirilmiştir. Bu süreç, araştırmanın bilimsel güvenilirliğini artıran önemli bir adımdır.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, çalıştay raporları belirli bir akademik kurum kapsamında oluşturulduğundan, elde edilen bulgular tüm mesleki eğitim kurumlarını doğrudan temsil etmeyebilir. Bununla birlikte, araştırmaya katılan sektör temsilcilerinin mesleki eğitim sistemine yönelik görüşleri, Türkiye genelindeki sektör-üniversite iş birliği modelleri ile ilgili genel bir çerçeve sunmaktadır. İkinci olarak, katılımcı sayısı sınırlıdır; daha geniş ölçekli bir araştırma ile farklı sektörlerden daha fazla veri toplanarak bulguların genellenebilirliği artırılabilir. Üçüncü olarak, çalıştay sonuçları, mevcut eğitim sisteminin iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır; ancak önerilerin uygulanmasının uzun vadeli etkileri değerlendirilememiştir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, önerilerin eğitim sistemine entegrasyon süreci ve bu sürecin öğrenci başarıları üzerindeki etkileri daha detaylı olarak incelenebilir.

Sonuç olarak, bu metodoloji bölümü, çalıştay raporlarının sistematik analiz edilerek mesleki eğitimin mevcut sorunlarının ve geliştirilmesi gereken alanlarının belirlenmesini sağlamıştır. Çalışmada kullanılan tematik analiz ve içerik analizi yöntemleri, elde edilen verilerin bilimsel açıdan güvenilir bir şekilde değerlendirilmesini mümkün kılmıştır. Bulgular, literatürde yer alan diğer akademik çalışmalar ile karşılaştırılmış ve mesleki eğitimin geleceğine yönelik çıkarımlar yapılmıştır. Bu çalışma, mesleki eğitimde müfredat reformlarının, sektörle iş birliklerinin ve dijitalleşme süreçlerinin geliştirilmesine yönelik önemli katkılar sunmaktadır.

BULGULAR

Bu bölümde, mesleki eğitim çalıştay raporlarından elde edilen veriler tematik analiz, içerik analizi ve örüntü analizi yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, meslek

yüksekokullarında sektör beklentileri ile uyumlu müfredat geliştirme sürecini anlamak ve bu doğrultuda iyileştirme önerileri sunmaktır.

Nitel veri hazırlığı ve kodlama süreci

Araştırmada, mesleki eğitim çalıştay raporlarının metinleri tematik kodlama yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Kodlama sürecinde ön plana çıkan önemli temalar belirlenmiş ve her bir rapordan bu temalara uygun ifadeler sınıflandırılmıştır.

Tematik Kodlama Süreci

Veri analizi sonucunda, mesleki eğitim alanındaki temel öncelikleri yansıtan 5 ana kategori ve 16 alt kategori belirlenmiştir:

1. Müfredat Güncellemeleri

- Ders içeriklerinde değişiklikler
- Yeni ders ekleme önerileri
- Teknik ve uygulamalı derslerin artırılması
- Dijital becerilere odaklanma

2. Sektör-Universite İşbirliği

- İş dünyası ile ortak projeler
- İşverenlerin müfredata katkısı
- Sektör uzmanlarının eğitim sürecine dahil edilmesi

3. Öğrenci Yeterlilikleri

- İletişim ve müşteri ilişkileri becerileri
- Teknik bilgi ve uygulama becerileri
- Yabancı dil yetkinliği

4. Staj ve Uygulamalı Eğitim

- Staj sürecinin genişletilmesi
- Staj yerlerinde sektör desteği sağlanması
- Mezuniyet öncesi iş deneyimi artırma stratejileri

5. İnovatif Eğitim Yöntemleri

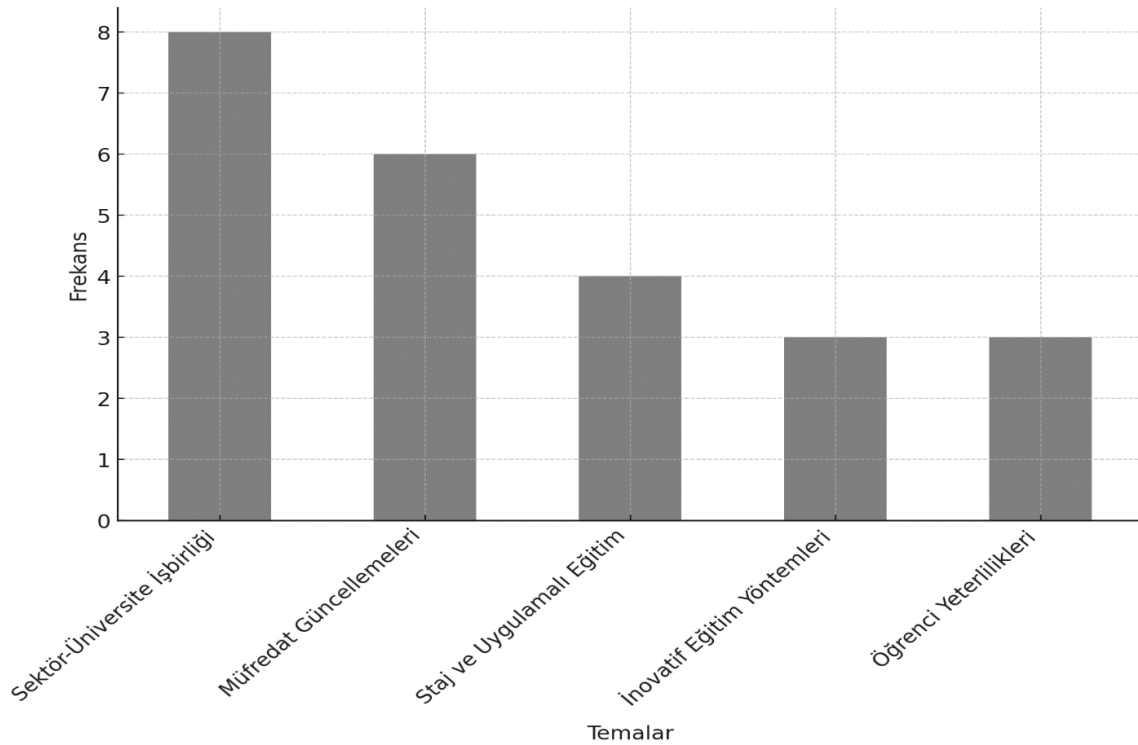
- Proje tabanlı öğrenme
- Çevrimiçi eğitim ve dijital platformlar
- Sektördeki değişimlere uygun ders içerikleri

Kodlama frekans analizi, çalıştay raporlarında hangi temaların daha fazla vurgulandığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, mesleki eğitimde en fazla odaklanılması gereken alanlar ortaya konulmuştur.

Bulgular, mesleki eğitim çalıştay raporlarında en çok vurgulanan konuların müfredat güncellemeleri, sektör-üniversite iş birliği, öğrenci yeterlilikleri, staj ve uygulamalı eğitim ile inovatif eğitim yöntemleri olduğunu göstermektedir. Dijital becerilere odaklanma, iş dünyasının eğitime katkısı, uygulamalı derslerin artırılması ve staj süreçlerinin güçlendirilmesi öne çıkan başlıklar arasındadır. Ayrıca, proje tabanlı öğrenme ve çevrimiçi eğitim gibi yenilikçi yaklaşımlar mesleki eğitimin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Kodlama frekans analizine göre, özellikle iş dünyasıyla ortak projeler ve sektör uzmanlarının eğitime dâhil edilmesi en fazla vurgulanan temalar arasında yer almaktadır.

Çalıştay raporlarında temaların dağılımı

Mesleki eğitimde öncelikli alanları belirlemek amacıyla çalıştay raporlarından elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle incelenmiş ve en sık vurgulanan konular belirlenmiştir. Şekil 1, çalıştay raporlarında ele alınan temaların frekans dağılımını göstererek, mesleki eğitimde en fazla üzerinde durulan konuları görselleştirmektedir. Bu analiz, meslek yüksekokullarında eğitim kalitesinin artırılması için hangi alanlara odaklanılması gerektiğini ortaya koymakta ve politika yapıcılar ile eğitim kurumlarına yol göstermektedir.

Şekil 1: Temaların frekans dağılımı

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 1’de görüldüğü gibi, müfredat güncellemeleri ve sektör-üniversite iş birliği en çok vurgulanan temalar olmuştur. Bu, meslek yüksekokullarında günümüz sektör ihtiyaçlarına yönelik yeni ders içeriklerinin geliştirilmesi gerektiğini ve üniversite-sektör ilişkilerinin güçlendirilmesinin zorunlu olduğunu göstermektedir. Staj ve uygulamalı eğitim, teknik beceri gerektiren mesleklerde en kritik alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. İnovatif eğitim yöntemleri ve öğrenci yeterlilikleri ise nispeten daha az vurgulanmış olsa da, mesleki eğitimde rekabet avantajı sağlamak için dikkate alınması gereken önemli unsurlardır.

Bölüm bazlı tematik karşılaştırma

Bu analizde, hangi bölümün hangi temalara daha fazla vurgu yaptığı incelenmiştir. Şekil 2’deki ısı haritasında, her bölümün hangi temalara daha fazla vurgu yaptığı gösterilmektedir.

Bölüm	Müfredat Güncellemeleri	Sektör-Üniversite İşbirliği	Staj ve Uygulamalı Eğitim	Öğrenci Yeterlilikleri	İnovatif Eğitim Yöntemleri
Bankacılık ve Sigortacılık	1	1	1	0	0
Bilgisayar Teknolojileri	1	1	0	0	1
Elektrik ve Otomasyon	1	1	1	0	0
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	1	1	0	1	0
Muhasebe ve Vergi	1	1	1	0	0
Ormancılık	1	1	0	0	1
Sivil Savunma ve İtfaiyecilik	0	1	1	1	0
Türizm	0	1	0	1	1

Şekil 2: Bölüm bazlı kodlama karşılaştırması

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 2’de dikkat çeken bazı noktalar şunlardır:

- Elektrik & Otomasyon, Muhasebe & Vergi, Bankacılık & Sigortacılık bölümleri, sektör-üniversite iş birliğine büyük önem vermektedir. Bu bölümlerdeki öğrencilerin, iş dünyasına

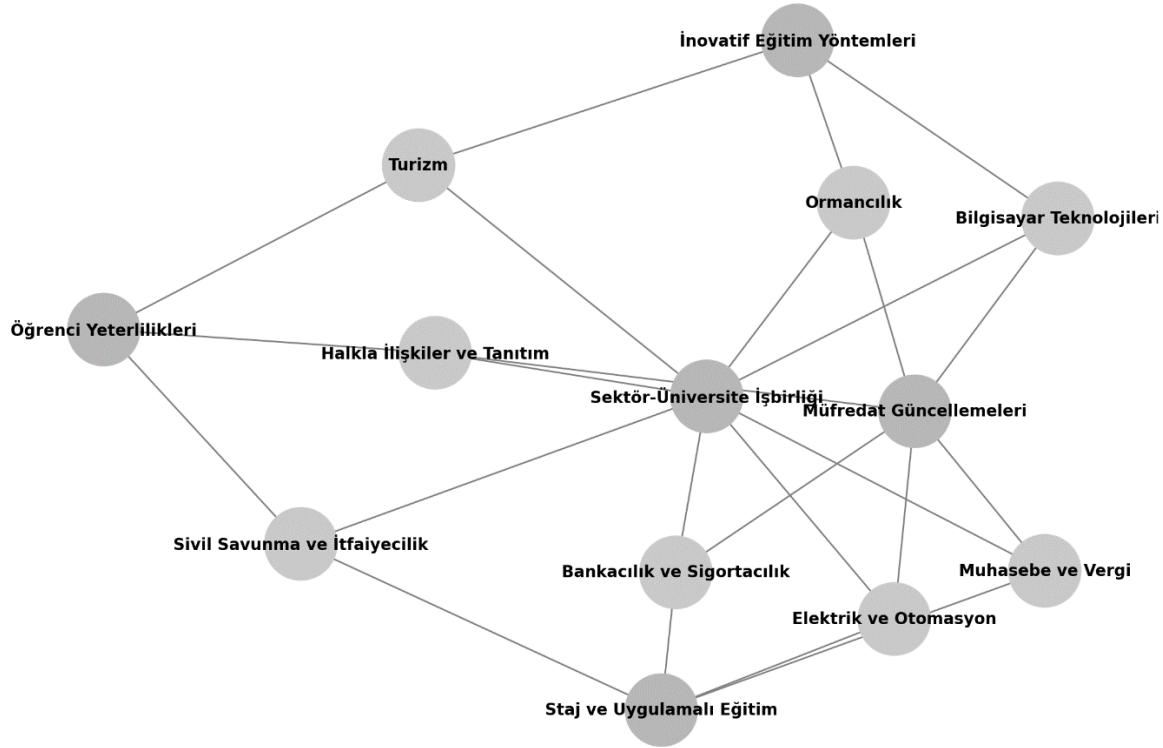
daha iyi entegre olabilmeleri için staj, ortak projeler ve iş dünyasıyla doğrudan bağlantılı derslerin artırılması gerekmektedir.

- Halkla İlişkiler ve Turizm bölümleri, iletişim ve öğrenci yeterliliklerine daha fazla odaklanmaktadır. Bu bölümler için diksiyon, empati, müşteri ilişkileri ve dijital pazarlama gibi derslerin müfredata entegre edilmesi faydalı olabilir.
- Bilgisayar Teknolojileri ve Ormancılık bölümleri, inovatif eğitim yöntemleri üzerine daha fazla vurgu yapmıştır. Bu bölümler için dijitalleşme, bulut bilişim, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ve proje tabanlı öğrenme gibi yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmelidir.
- Sivil Savunma ve İtfaiyecilik bölümü, uygulamalı eğitim ve staj programlarına odaklanmıştır. Bu, saha eğitiminin ve teknik tatbikatların önemini göstermektedir.

Bulgular, farklı bölümlerin mesleki eğitimde öncelik verdiği temaların değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Sektörle doğrudan ilişkili bölümler iş dünyasıyla iş birliğini ve staj programlarını vurgularken, iletişim odaklı bölümler öğrenci yeterliliklerine, teknoloji ağırlıklı bölümler ise inovatif eğitim yöntemlerine daha fazla önem vermektedir. Bu durum, her bölümün kendi sektör dinamiklerine uygun olarak müfredat ve eğitim yöntemlerini şekillendirmesi gerektiğini göstermektedir.

Örüntü analizi: Bölümler arasındaki ortaklıklar ve farklılıklar

Örüntü analizi, farklı bölümlerin mesleki eğitimde hangi temalara daha fazla vurgu yaptığını belirlemek ve ortak noktaları ile farklılaşan öncelikleri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu analiz, bölümler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları görselleştirerek, mesleki eğitimin bölüme özgü ihtiyaçlara göre nasıl şekillendirilmesi gerektiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Şekil 3'teki ağ grafiğinde, bölümler ile temalar arasındaki ilişkiler gösterilmektedir.

Şekil 3: Örüntü analizi - Bölümler ve temalar arasındaki ilişki

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Bu analizde bölümler arasındaki ortak noktalar ve farklılaşan öncelikler şu şekilde belirlenmiştir:

- Müfredat Güncellemeleri ve Sektör-Üniversite İşbirliği neredeyse tüm bölümlerde ortak temalar olarak yer almaktadır.
- İnovatif Eğitim Yöntemleri, Bilgisayar Teknolojileri, Ormancılık ve Turizm bölümlerinde daha fazla öne çıkmıştır. Bu bölümlerde dijitalleşmenin daha fazla vurgulanması gerekmektedir.
- Staj ve Uygulamalı Eğitim, özellikle Sivil Savunma & İtfaiyecilik, Bankacılık & Sigortacılık ve Elektrik & Otomasyon bölümlerinde kritik bir öneme sahiptir. Bu bölümler için uygulamalı eğitim sürelerinin artırılması ve zorunlu staj programlarının güçlendirilmesi önerilmektedir.
- Öğrenci Yeterlilikleri, Halkla İlişkiler ve Turizm bölümleri tarafından öncelikli olarak ele alınmıştır. Bu, mesleki başarı için iletişim becerilerinin artırılmasının gerekliliğini göstermektedir.

Örüntü analizi, meslek yüksekokullarında bölümlerin ortak ve farklı eğitim önceliklerini belirleyerek, müfredat ve öğretim yöntemlerinin bölüme özgü ihtiyaçlara göre şekillendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ortak temalar tüm bölümler için genel bir yönelim sunarken, inovasyon, uygulamalı eğitim ve öğrenci yeterlilikleri gibi spesifik konuların belirli bölümlerde daha fazla öne çıkması, eğitim programlarının sektör beklentileri doğrultusunda özelleştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, mesleki eğitimin dönüşümü kapsamında kalite odaklı müfredat güncellemeleri ve sektörle iş birliği modelleri üzerine gerçekleştirilen çalıştay verileri incelenmiş ve nitel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Çalıştay raporlarının tematik analizi sonucunda, mesleki eğitimin kalitesini artırmada en kritik faktörlerin sektörle iş birliği, müfredat reformu, uygulamalı eğitim ve dijital dönüşüm olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, mevcut literatürde yeralan benzer çalışmalarla karşılaştırıldığında, küresel düzeyde mesleki eğitim politikalarının da aynı yönde şekillendiği görülmektedir.

Çalıştay sonuçlarına göre, meslek yüksekokullarındaki eğitim kalitesinin artırılması için iş dünyası ile daha güçlü bağlar kurulması, müfredatın güncel sektör talepleri doğrultusunda revize edilmesi ve uygulamalı eğitimin güçlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Özellikle iş dünyasının beklentilerine uygun becerilerin kazandırılması, öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdam edilebilirliğini artırmada önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bich (2025) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer şekilde, müfredat reformlarının iş dünyası ile daha yakın ilişkiler çerçevesinde şekillendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aynı doğrultuda, Gündüz ve Gündüz (2017) tarafından yapılan araştırma, mesleki eğitimde teknoloji destekli öğretim modellerinin ve sektör temelli ortaklıkların kalitenin artırılmasında kritik rol oynadığını göstermektedir.

Sektörle iş birliği konusu, çalıştay raporlarında en fazla vurgulanan başlıklardan biri olmuştur. Kurumsal iş birlikleri yoluyla mesleki eğitimde kalite standartlarının yükseltilmesi gerektiği belirlenmiş ve bu durum mevcut akademik literatürde de desteklenmektedir. Singh ve Verma (2025) tarafından yapılan çalışmada, sektör ile eğitim kurumları arasındaki entegrasyonun hem öğrencilerin hem de sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmesi

gerektiği ifade edilmiştir. Layek (2025) ise iş gücü piyasasına yönelik becerilerin müfredata entegre edilmemesinin mesleki eğitimin en büyük eksikliklerinden biri olduğunu belirtmiştir.

Çalıştay sonuçları ayrıca, zorunlu staj süresinin artırılması, uygulamalı eğitimin daha geniş kapsamlı hale getirilmesi ve işverenlerin staj süreçlerinde daha aktif rol almasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Otu (2025) tarafından yürütülen araştırma, işverenlerin mezunlardan beklediği beceriler ile mevcut eğitim müfredatının yeterlilikleri arasında büyük bir boşluk olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde, Abubakar ve Onasanya (2025), mesleki eğitimde geleneksel öğretim yöntemlerinin artık yeterli olmadığını ve uygulamalı eğitim süreçlerinin zorunlu hale getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Elde edilen bulgular ışığında, mesleki eğitimin kalitesini artırmaya yönelik dört temel strateji önerilmektedir. Birincisi, iş dünyasının doğrudan eğitim sürecine katılımını sağlayacak ortak müfredat geliştirme modelleri uygulanmalı ve işverenlerle akademik kurumlar arasındaki iş birliği mekanizmaları güçlendirilmelidir. İkincisi, staj programları zorunlu hale getirilmeli ve sektörel iş birlikleri artırılarak öğrencilerin iş dünyasına entegrasyonu kolaylaştırılmalıdır. Üçüncüsü, müfredat sürekli olarak güncellenmeli ve özellikle dijital becerilere, veri analitiği, yapay zekâ ve blok zinciri gibi inovatif teknolojilere daha fazla yer verilmelidir. Son olarak, mesleki eğitim programlarının uluslararası akreditasyon standartlarına uygun hale getirilmesi, kalite güvence mekanizmalarının güçlendirilmesi ve öğrenci başarılarının istihdam oranlarıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, mesleki eğitimde kalite, müfredat reformları ve sektörle iş birliği üzerine gerçekleştirilen çalıştay sonuçlarını analiz ederek, mevcut eksiklikleri ve geliştirilmesi gereken yönleri ortaya koymuştur. Literatürde yapılan benzer çalışmalar da mesleki eğitimin sektörle daha fazla entegre olması ve müfredat reformlarının iş gücü piyasasına uygun hale getirilmesi gerektiği konusunda ortak görüş bildirmektedir. Çalışmanın bulguları, hem akademik çevreler hem de mesleki eğitim politikaları üreten kurumlar için önemli çıkarımlar sunmaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmalar, mesleki eğitimde dijital dönüşüm, sürdürülebilir eğitim modelleri ve öğrenci istihdam edilebilirliği gibi konulara daha fazla odaklanarak, mesleki eğitimin dönüşümüne yönelik somut yol haritaları sunabilir.

Gündüz, C., Karaçınar, H., Çiğdem, R. ve Denk Orak, Z. (2025). Mesleki eğitimde kalite odaklı dönüşüm: müfredat reformları, dijitalleşme ve sanayi iş birlikleri. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 4 (1). 84-107. <https://doi.org/10.70756/anameud.1649717>

Etik Beyan

Çalışmada etiğe aykırı bir durum ve/veya herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Niksar Meslek Yüksekokulu yönetimine ve bölüm başkanlarına çalışmada kullanılan mesleki eğitim çalıştayına ait sonuç raporlarını bize sundukları için teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Abubakar, U., Onasanya, S. A., Aliyu, H. I., & Abdulrahman, M. R. (2025). Reimagining edupreneurship with ai technologies: Pathways to modern educational excellence in Nigerian tertiary institutions. *Ilorin Journal of Education*, 45(2), 222-236.
- Akıncı, Z. (2015). Meslek yüksekokullarında verilen turizm eğitiminin değerlendirilmesi: bir odak grup çalışması. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 5(1), 43-59.
- Astuti, I. I., Agustino, L., & Budiati, A. (2025). Kolaborasi Pelaksanaan Program Link and Match Antara Politeknik Industri Petrokimia Banten Dengan Industri Petrokimia. *Dinamika Governance: Jurnal Ilmu Administrasi Negara*, 14(4).
- Aytaç, T. (2022). Okul yönetiminde dijital dönüşüm ve dijital liderlik. *Eğitimde Yeni Sorunlar ve Cevaplar*, 61.
- Berberoglu, I., Tang, S. Y., Kozlow, J. H., Sezgin, B., Sandhu, G., & Cederna, P. S. (2024). Integration of virtual and traditional medical education: scholarship pivots from the COVID-19 pandemic. *Plastic and Reconstructive Surgery-Global Open*, 12(6), e5910.
- Bich, L. N. (2025). Improving the quality of human resources at private universities in the mekong delta-vietnam. *South Asian Res J Human Soc Sci*, 7(1), 21-30.
- Bolli, T., Oswald-Egg, M. E., & Rageth, L. (2021). Meet the need-The role of vocational education and training for the youth labour market. *Kyklos*, 74(3), 321-348.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Butler, S., & Martinez Yarza, N. (2025). *Higher technical education in England, United Kingdom: Insights from selected international experience*. VOCED Database.
- Büyükaslan, A., & Mavnacıoğlu, K. (2017). İletişim fakültesi ders müfredatlarının sektörün nitelikli işgücü talebine uyumu. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 219-233.
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG). (2017). Mesleki ve teknik eğitimde güncellenmiş durum analizi. *ERG Raporu*.
- Eraslan, B., & Uysal, A. (2024). Endüstri 4.0 çağında Türkiye: Akıllı fabrikaların yükselişi ve mekânsal dinamikler. *Mavi Atlas*, 12(2), 505-517.
- Gündüz, C. (2023). Customised holiday experiences through artificial intelligence: Case studies from the aviation and hospitality sectors. *Journal of Aviation*, 7(3), 337-345. <https://doi.org/10.30518/jav.1351472>
- Gündüz, C., & Gündüz, S. (2024). Mesleki eğitimde toplam kalite yönetimi ve verimlilik: niksar mesleki eğitim merkezi üzerine bir uygulama. *The Journal of Social Sciences*, 11(11), 925-940.
- Gündüz, C. (2024). Dijital Dönüşüm ve Akıllı Turizm: Yapay Zekâ, Büyük Veri ve Akıllı Destinasyon Yönetiminin Sürdürülebilir Geleceği. In: Atak, O. & Demircan, Ş. & Dalgın, T. (eds.), *Akademik Bakış: Turizm Sektörü*. Özgür Yayınları. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub533.c2176>

- Gündüz, C., Karaçınar, H., Çiğdem, R. ve Denk Orak, Z. (2025). Mesleki eğitimde kalite odaklı dönüşüm: müfredat reformları, dijitalleşme ve sanayi iş birlikleri. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 4 (1). 84-107. <https://doi.org/10.70756/anameud.1649717>
- Gürbüz, C. (2024). Mesleki ve teknik eğitim beceri sistemlerinin dijitalleşmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 15(29), 199-222.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Layek, K. (2025). *Unlocking new horizons: Exploring job prospects in the NEP 2020 era*. Archives. Retrieved from <https://archives.publishing.org.in/index.php/archives/article/view/394>
- MEB. (2019). *2023 Eğitim Vizyonu*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. sage.
- OECD. (2022). *The future of vocational education: Enhancing employability through digital skills*. OECD Publications.
- Otu, M. S. (2025). Bridging the Gap: Graduate Self-Perceptions vs. Employer Expectations of Employability Skills. In *Career Coaching and Employability Skills Acquisition* (31-60). IGI Global Scientific Publishing.
- Özer, M. (2021). Türkiye’de mesleki eğitimi güçlendirmek için atılan yeni adımlar. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2021(16), 1-16.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. Sage.
- Popkova, E. G., Sergi, B. S., Rezaei, M., & Ferraris, A. (2021). Digitalisation in transport and logistics: A roadmap for entrepreneurship in Russia. *International Journal of Technology Management*, 87(1), 7-28.
- Popov, N., Wolhuter, C., Almeida, P. A., Hilton, G., Ogunleye, J., & Chigisheva, O. (2013). *Education in One World: Perspectives from Different Nations*. BCES Conference Books, Volume 11. Bulgarian Comparative Education Society. Blvd Shipchenski prohod 69 A, 1574 Sofia, Bulgaria.
- Rezaei, M., Gündüz, C., Ghamgui, N., Pironti, M. and Kliestik, T. (2024), "Navigating change: examining the influence of COVID-19 on knowledge-sharing dynamics in family firms within the restaurant and fast-food industry", *Journal of Knowledge Management*, 28 (7), 1978-1995. <https://doi.org/10.1108/JKM-09-2023-0815>
- Qi, Y., & Feng, W. (2025). The effectiveness evaluation of industry education integration model for applied universities under back propagation neural network. *Scientific Reports*, 15(1), 5597.
- Seifi, E., Ahmadi, A., & Moazzami, M. (2024). Identifying the dimensions and components of the application of new technologies in the fourth generation university. *Management and Educational Perspective*, 5(4), 24-51.
- Senior, D. D., Singh, G., & Verma, J. (2025). Institutional reform in education: Aligning curriculum with sustainable infrastructure development. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 9(1), 10467.
- So'od, N. F. M., Mazlan, I. M., Sujak, I., Azman, N. S., Zulkepely, N., & Syahfutra, W. (2025). A Shaping Values and Perspectives: The Impact of Community Projects on Student Learning. *Environment-Behaviour Proceedings Journal*, 10(32).

Gündüz, C., Karaçınar, H., Çiğdem, R. ve Denk Orak, Z. (2025). Mesleki eğitimde kalite odaklı dönüşüm: müfredat reformları, dijitalleşme ve sanayi iş birlikleri. *Anadolu Üniversitesi Mesleki Eğitim ve Uygulama Dergisi*, 4 (1). 84-107. <https://doi.org/10.70756/anameud.1649717>

Thompson, Z. T., Spotswood, F., Booth, P., & Khusainova, R. (2024). Student Experiences of Authentic Group-Based Dissertation Alternatives: An Interpretivist Inquiry. In *Edulearn24 Proceedings* (5571-5571). IATED.

Toprak, M., Bayraktar, Y., & Özyılmaz, A., (2020). Covid-19 Pandemisi Ve Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm: Endüstri 4.0 Ve Toplum 5.0perspektifinden Bir Değerlendirme. *Covid-19 Pandemisinininekonomik, Toplumsal ve Siyasaletkileri*, 234-250, İstanbul Üniversitesi Yayınevi.